

factus; diligentior quidē ad declarandam benevolentiam, multō. Nam, ut vetus nostra simulat anteā stimulabat me, ut caverem ne cui suspicionem fictē reconciliatæ gratiæ darēm: sic affinitas nova curam mihi affert cavendi, ne quid de summo meo erga te amore detractum esse videatur. Vale.

ARGUMENTUM.

Agit gratias Appio, quod amicos suos in supplicationibus sibi decernendis studiosē juvisset: pariaque illi officia pollicetur, quamquā socer Dolabella sit, qui de majestate, et ambitu illum accusaverat.

Cicero imp. S. D. Appio Pulchro.

Quasi divinarem, tali in officio fore mihi aliquandō expetendum studium tuum: sic, cū de tuis rebus gestis agebatur, inserviebam honori tuo. Dicam tamē verē; plūs, quam acceperas, reddidisti. Quis enim ad me non perscripsit, te non solū auctoritate orationis, sententia tua, quibus ego à tali viro contentus eram; sed etiam opera, consilio, domum veniendo, conveniendi meis, nullum onus officii cuiquam reliquum fecisse? Hæc mihi ampliora multō sunt, quā illa ipsa, proptēr quæ hæc elaborantur. Insignia enim virtutis multi etiā sine virtute assecuti sunt: talium virorum tanta studia assequi sola virtus potest. Itaque mihi propono fructum amicitiae nostrae, ipsam amicitiam: qua nihil est uberius, praesertim in iis studiis, quibus uterque nostrum devinctus est. Nam tibi me profiteor et in rep. socium, de qua idem sentimus: et in quotidiana vita conjunctum, cum iis artibus, studiisque, quæ

colimus. Velim ita fortuna tulisset, ut, quanti ego omnes tuos facio, tanti tu meos facere posses: quod tamē ipsum, nescio qua permotus animi divinatione, non despero. Sed hoc nihil ad te nostrum est onus. Illud velim sic habeas, quod intelliges; hæc re novata, additum potiūs aliquid ad meum erga te studium cui nihil videbatur addi posse, quā quidquam esse detractum. Cū hæc scribebam, censorem jam te esse sperabam. Eō brevior est hæc epistola, et ut adversus magistrum morum, modestior. Vale.

M. T. CICERONIS

EPISTOLARUM

AD SER. SULPICIUM.

LIBER IV.

ARGUMENTUM.

Satis patebit hujus epistolæ argumentum, si lector sciat scriptam esse, cum Cæsar, pulso ex Italia Pompejo, bellum contra Pompeii legatos in Hispaniam pararet; respondet Sulpicio congressum petenti.

M. Cicero S. D. Ser. Sulpicio.

Cajus Trebatius familiaris meus, ad me scripsit, te ex se quæsisse, quibus in locis essem: molestèque te ferre, quod me proptēr valetudinem

tuam, cum ad urbem accessissem, non vidisses: et hoc tempore velle te mecum, si proprius accessissem, de officio utriusque nostrum communicare. Utinam, Servi, salvis rebus, (sic enim est dicendum) colloqui potuissemus inter nos. Profecto aliquid opis occidenti reip. tulissemus. Cognoram enim jam absens, te hæc mala multo antè providentem, defensorem pacis, et in consulatu tuo, et post consulatum fuisse. Ego autem cum consilium tuum probare, et idem ipse sentirem, nihil proficiebam. Serò enim veneram: solus eram, rudis esse videbar in causa: incideram in hominum pugnandi cupidorum insanias. Nunc, quoniam nihil jam videmur posse opitulari reip. si quid est, in quo nobismetipsis consulere possimus, non ut aliquid ex pristino statu nostro retineamus, sed ut quàm honestissimè lugeamus: nemo est omnium, qui cum potius mihi, quàm tecum, communicandum putem. Nec enim clarissimorum virorum, quorum similes esse debemus, exempla: neque doctissimorum, quos semper coluisti, præcepta te fugiunt. Atque ipse antea ad te scripsissem, te frustra in senatum, sive potius in conventum senatorum esse venturum, ni veritus essem, ne ejus animum offenderem, qui à me, ut te imitaret, petebat. Cui quidem ego, cum me rogaret, ut adessem in senatu, eadem omnia, quæ à te de pace, et de Hispaniis dicta sunt, ostendi me esse dicturum. Rem vides, quomodo se habeat, orbem terrarum, imperiis distributis, arde re bello: urbem sine legibus, sine judiciis, sine jure, sine fide, relictam direptioni, et incendiis. Itaque mihi venire in mentem nihil potest, non

modò quod sperem: sed vix jam quod audeam optare. Sin autem tibi, homini prudentissimo, videtur utile esse, nos colloqui: quamquam longius etiam cogitabam ab urbe discedere, (cujus jam etiam nomen invitus audio) tamen proprius accedam. Trebatio mandavi, ut si quid tu eum velles ad me mittere, ne recusaret: idque ut facias, velim: aut si quem tuorum fidelium voles, ad me mittas; ne aut tibi exire ex urbe necesse sit, aut mihi accedere. Ego tibi tantum tribuo, quantum mihi fortassè arrogo; ut exploratum habeam, quidquid nos communi sententia statuerimus, id omnes homines probaturos. Vale.

ARGUMENTUM.

Disputat utrum manendum sit in Italia, an ad Pompejum in Græciam navigandum: quorum alterum utilius, alterum honestius ait esse. Concludit difficilem esse liberationem, se tamen discessionem magis probare.

Cicero S. D. Sulpicio.

A D. III. Kalendas Majas cum essem in Cumano, accepi tuas litteras: quibus lectis, cognovi, non satis prudenter fecisse Philotimum, qui cum abs te mandata haberet, ut scribis, de omnibus rebus, ipse ad me non venisset, litteras tuas misisset: quas intellexi breviores fuisse, quod eum perlaturum putasses. Sed tamen, postquam litteras tuas legi, Postumia tua me convenit, et Servius noster. His placuit, ut tu in Cumano venires: qui etiam mecum, ut ad te scriberem, ege-

runt. Quòd meum consilium exquiris; id est tale, ut capere facilius ipse possim, quam alteri dare. Quid enim est, quod audeam suadere tibi, homini summa auctoritate, summaque prudentia? Si, quid rectissimum sit, quærimus, perspicuum est: si, quid maximè expediat, obscurum: sin ii sumus, qui profectò esse debemus, ut nihil arbitremur expedire, nisi quod rectum, honestumque sit; non potest esse dubium; quid faciendum nobis sit. Quòd existimas, meam causam conjunctam esse cum tua: certè similis in utroque nostrum, cum optimè sentiremus, error fuit. Nam omnia utriusque consilia ad concordiam spectaverunt: qua cum ipsi Cæsari nihil esset utilius; gratiam quoque nos inire ab eo, defendenda pace, arbitrabamur. Quantum nos fefellerit, et quem in locum res reducta sit, vides. Neque solùm ea perspicis, quæ geruntur, quæque jam gesta sunt, sed etiam, qui cursus rerum, qui exitus futurus sit. Ergo aut probare oportet ea, quæ fiunt: aut interesse, etiam si non probes: quantum altera mihi turpis, altera etiam periculosa ratio videtur. Restat, ut discedendum putem. In quo reliqua videtur esse deliberatio, quod consilium in discessu, quæ loca sequamur. Omnino cum miserior res nunquam accidit, tum ne deliberatio quidem, difficilior. Nihil enim constitui potest, quod non incurrat in magnam aliquam difficultatem. Tu, si vedebitur, ita censeo facias: ut, si habes jam statutum, quid tibi agendum putes, in quo non sit conjunctum consilium meum cum tuo, supersedeas hoc labore itineris; sin autem est, quod mecum communicare velis, ego te expectabo. Tu, quod tuo

commodo fiat, quamprimùm velim, venias; sicut intellexi et Servio, et Postumix placere. Vale.

ARGUMENTUM.

Sulpicium, Achajæ à Cesare præfectum, consolatur in dolore, quem ex reipub. calamitate capiebat, scripta est epistola post victum Pompejum.

Cicero S. D. Sulpicio.

Vehementèr te esse sollicitum, et in communibus miseriis præcipuo quodam dolore angì, multi ad nos quotidie deferunt. Quod quamquam minimè miror, et meum quodammodo agnosco: doleo tamèn, te sapientia præditum propè singulari, non tuis bonis delectari potiùs, quam alienis malis laborare. Me quidem, etsi nemini concedo, qui majorem ex pernicie, et peste reip. molestiam traxerit: tamèn multa jam consolantur, maximeque conscientia consiliorum meorum. Multò enim antè, tanquam ex aliqua specula, prospexi tempestatem futuram: neque id solùm mea sponte, sed multò etiam magis, monente, et denuntiante te. Etsi enim absui magnam partem consulatus tui: tamèn et absens cognoscebam, quæ esset tua in hoc pestifero bello cavendo, et prædicendo sententia; et ipse affui primis temporibus tui consulatus, cum accuratissimè monuisti senatum, collectis omnibus bellis civilibus, ut et illa timerent, quæ meminissent: et scirent, cum superiores, nullo tali exemplo antèa in rep. cognito tam crudelibus fuissent: quicumque postèa reipub. oppresisset armis, multò intolerabiliorem futurum. Nam, quod exemplo fit, id etiam jure fieri putant: et

aliquid, atque adeò multa addunt, et afferunt de suo. Quare meminisse debes, eos qui auctoritatem, et consilium tuum non sunt secuti, sua stultitia occidisse, cum tua prudentia salvi esse potuissent. Dices: quid me ista res consolatur in tantis tenebris, et quasi perpetuis reip.? Est omninò vix consolabilis dolor; tanta est omnium rerum amissio, et desperatio recuperandi. Sed tamen et Cæsar ipse ita de te iudicat, et omnes cives sic existimant, quasi lumen aliquod, extinctis cæteris, elucere sanctitatem, et prudentiam, et dignitatem tuam. Hæc tibi ad levandas molestias, magna esse debent. Quòd autem à tuis abes, ideò leviùs ferendum est, quòd eodem tempore à multis, ac magnis molestiis abes; quas ad te omnes perscriberem, nisi vererem, ne ea cognosceres absens, quæ quia non vides, mihi videris meliorem esse conditione, quàm nos, qui videmus. Hactenus existimo nostram consolationem rectè adhibitam esse, quoad certior ab homine amicissimo fieres iis de rebus, quibus levari possent molestiæ tuæ. Reliqua sunt in te ipso, nequè mihi ignota, nec minima solatia, et ut quidem ego sentio, multò maximà: quæ ego ipse experiens quotidie, sic probo, ut ea mihi salutem afferre videantur. Te autem ab initio ætatis, memoria teneo summè omnium doctrinarum studiosum fuisse; omniaque, quæ à sapientissimis ad benè vivendum tradita essent, summo studio, curaque didicisse: quæ quidem, vel optimis rebus, et usui, et delectationi esse possent: his verò temporibus habemus aliud nihil, in quo acquiescamus. Nihil faciam insolentè: nequè te, tali vel scientia, vel natura præ-

ditum, hortabor, ut ad eas te referas artes, quibus à primis temporibus ætatis studium tuum dedisti. Tantùm dicam, quod te spero approbatum; me postea quàm illi arti, cui studueram, nihil esse loci, neque in curia, neque in foro viderem, omnem meam curam, atque operam ad philosophiam contulisse. Tuæ scientiæ excellenti, ac singulari non multò plùs, quàm nostræ, relictum est loci. Quare non equidèm te moneo; sed mihi ita persuasi, te quoquè in iisdem versari rebus, quæ, etiamsi minus prodessent, animum tamèn à solitudine abducerent. Servius quidem tuus in omnibus ingenuis artibus, in primisque in hac, in qua ego me scripsi acquiescere, ita versatur, ut excellat. A me verò sic diligitur, ut tibi uni concedam, præterea nemini: mihi que ab eo gratia refertur: in quo ille existimat, quod facile appareat, cum me colat, et observet, tibi quoquè in eo se facere gratissimum. Vale.

ARGUMENTUM.

Laudat Sulpicii scripta: probat, quod Achajæ administrandæ curam non recusavit; scribit de Marcelli restitutione, de suis studiis, de Sulpicio filio, de rebus urbanis, de Cæsare.

Cicero S. D. Sulpicio.

Accipio excusationem tuam, qua usus es, cui sæpius ad me litteras uno exemplo dedisses: sed accipio ex ea parte, quatenus aut negligentia, aut improbitate eorum, qui epistolas accipiant, fieri scribis, ne ad nos perferantur. Illam partem excusationis, qua te scribis orationis paupertate

(sic enim appellas) iisdem verbis epistolas sapiùs mittere, nec agnosco, nec probo. Et ego ipse, quem tu per jocos (sic enim accipio) divitias orationis habere dicis, me non esse verborum admodum inopem, agnosco: enim non necesse est: sed tamèn idem facilè cedo tuorum scriptorum subtilitati, et elegantia. Consilium tuum, quo te ipsum scribis, hoc Acaicum negotium non recusavisse, cum sempèr probavissem, tum multò magis probavi, lectis tuis proximis litteris. Omnes enim causæ, quas commemoras, justissimæ sunt, tuaque et auctoritate, et prudentia dignissimæ. Quod alitèr cecidisse rem existimas, atque opinatus sis: id tibi nullo modo assentior. Sed quia tanta perturbatio, et confusio est rerum: ita percussa, et prostrata fœdissimo bello jacent omnia, ut is cuique locus, ubi ipse sit, miserrimus esse videatur: propterea et tui te consilii pœnitet: et nos, qui domi sumus, tibi beati videmur, at contra nobis, non tu quidè m vacuus molestiis, sed præ nobis beatus. Atque hoc ipso melior est tua, quàm nostra conditio; quòd tu, quid doleas, scribere audes: nos ne id quidè m tutò possumus: nec id victoris vitio, quo nihil moderatiùs; sed ipsius victoriæ, què civilibus bellis semper est insolens. Uno te vicimus: quòd de Marcelli: collegæ tui, salute paulò antè, quàm tu cognovimus: etiam meherculè, quòd, quemadmodum ea res ageretur, vidimus. Nam sic fac existimes, post has miserias, id est, postquàm armis disceptari cœptum est de jure publico, nihil esse actum aliud cum dignitate. Nam et ipse Cæsar, accusata acerbitate Marcelli, (sic enim appellabat) lauda-

taque honorificentissimè et æquitate tua, et prudentia, repentè, præter spem dixit, se senatui roganti de Marcello, ne hominis quidè m causa negaturum. Fecerat autem hoc senatus, ut cum à L. Pisone mentio esset facta de Marcello: et cum C. Marcellus se ad Cæsaris pedes abjecisset, cunctus consurgeret, et ad Cæsarem supplex accederet. Noli quærere; ita mihi pulcher hic dies visus est, ut speciem aliquam viderer videre quasi reviviscentis reipub. Itaque cum omnes ante me rogati gratias Cæsari egissent; præter Volcatium (is enim, si eo loco esset negabit se facturum fuisse) ego rogatus, mutavi meum consilium. Nam statueram, non meherculè inertia, sed desiderio pristinae dignitatis: in perpetuum tacere. Fregit hoc meum consilium et Cæsaris magnitudo animi, et senatus officium. Itaque pluribus verbis egi Cæsari gratias: meque metuo, ne etiam in cæteris rebus honesto otio privarim: quod erat unicum solatium in malis. Sed tamèn quando effugi ejus offensionem, qui fortassè arbitraretur, me hanc remp. non putare, si perpetuò tacerem: modicè hoc faciam: aut etiam intra modum; ut et illius voluntati, et meis studiis serviam. Nam etsi à prima ætate me omnis ars, et doctrina liberalis, et maximè philosophia delectavit: tamèn ita hoc studium quotidie ingravescit, credo et ætatis maturitate ad prudentiam, et his temporum vitiis, ut nulla res alia levare animum molestiis possit. A quo studio te abduci negotiis intelligo ex tuis litteris: sed tamèn aliquid jam noctes te adjuvabunt. Servius tuus, vel potiùs noster, summa me observantia colit: cujus ego cum

omni probitate, summaque virtute: tum studiis, doctrinaque delector. Is mecum sæpe de tua mansione, aut decessione communicat. Adhuc in hac sum sententia nihil ut faciemus, nisi quod maxime Cæsar velle videatur. Res sunt ejusmodi, ut si Romæ sis, te nihil, præter tuos, delectare possit. De reliquis nihil melius ipso est. Cæteri, et cætera ejusmodi, ut si alterutrum necesse sit, audire ea malis, quàm videre. Hoc nostrum consilium nobis minimè jucundum est, qui te videre cupimus: sed consulimus tibi. Vale.

ARGUMENTUM.

Cum Cæsar bellum gereret in Hispanja contra Pompeii liberos, periit Tullia Ciceronis filia ex partu, jam à Dolabella dimissa. Consolatur Ciceronem Sulpicius, argumenti ad tollendum dolorem undecumque collectis. De Sulpicio sic Quint. lib. 12. Ser. Sulpicius insignem non immeritò famam tribus orationibus meruit.

Ser. Sulpicius S. D. Ciceroni.

Posteà quàm mihi renuntiatum est de obitu Tullia, filia tua; sanè quam pro eo, ac debui, gravitèr, molestèque tuli; communemque eam calamitatem existimavi; qui si istic adfuissem, neque tibi defuissem, coramque meum dolorem tibi declarassem. Etsi genus hoc consolationis miserum, atque acerbum est, propterea quia, per quos id fieri debet, propinquos, ac familiares, ipsi pari molestia afficiuntur, neque sine lachrymis multis id conari queunt: ut magis ipsi videantur aliorum consolatione indigere, quàm aliis posse suum of-

ficiam præstare, tamèn quæ in præsentia mihi in mentem venerunt, decrevi brevi ad te perscribere: non quòd ea te fugere existimem: sed quòd forsitàm dolore impeditus, minùs ea perspicias. Quid est, quod tantoperè te commoveat tuus dolor intestinus? cogita, quemadmodùm adhuc fortuna nobiscum egerit: ea nobis erepta esse, quæ hominibus non minùs, quàm liberi, chara esse debent: patriam, honestatem, dignitatem, honores omnes. Hoc uno incommodo addito, quid ad dolorem adjungi potuit? aut qui non in illis rebus exercitatus animus callere jam debet, atquè omnia minoris æstimare? an illius vicem (credo) doleres? Quotiès in eam cogitationem necesse est, ut tu veneris, nos sæpè incidimus; hisce temporibus non pessimè cum iis esse actum, quibus sine dolore licitum est mortem cum vita commutare? Quid autem fuit, quod illam hoc tempore ad vivendum magnoperè invitare posset? quæ res? quæ spes? quod animi solatium? Ut cum aliquo adolescente primario conjuncta ætatem ageret? Licitum est tibi (credo) pro tua dignitate ex hac juventute generum diligere, cujus fidei liberos tuos te tuto committere putares. An ut ea liberos ex sese pareret: quos cum florentes videret lætarentur? qui rem à parente traditam per se tenere possent? honores ordinatum in rep. petituri essent? in amicorum negotiis libertate sua uterentur? Quid horum fuit, quod non priùs, quàm datum, ademptum sit? At verò malum est liberos amittere. Malum, nisi hoc pejus sit, hæc sufferre, et perpeti. Quæ res mihi non mediocrem consolationem attulit, volo tibi commemorare, si fortè ea-

dem res tibi minuere dolorem possit. Ex Asia rediens, cum ab Ægina Megaram versus navigarem, cœpi regiones circumcercâ prospicere, post me erat Ægina: antè Megara: dextrâ Piræus: sinistrâ Corinthus: quæ oppida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata, et diruta antè oculos jacent; cœpi egomet mecum sic cogitare: hem, nos homunculi indignamur, si quis nostrum interiit, aut occisus est; quorum vita brevior esse debet; cum uno loco tot oppidorum cadavera projecta jaceant? Vis ne tu te, Servi, cohibere, et meminisse, hominem te esse natum? Crede mihi: cogitatione ea non mediocritè sum confirmatus. Hoc idem, si tibi videtur, fac ante oculos tibi proponas. Modò uno tempore tot viri clarissimi interierunt: de imperio præterea tanta diminutio facta est: omnes provinciæ conquestæ sunt. In unius mulierculæ animula si jactura facta sit, tantopere commoveris? quæ si hoc tempore non suum diem obiisset; paucis post annis tamen ei moriendum fuit: quoniam homo nata fuerat. Etiam tu ab hisce rebus animum, ac cogitationem tuam avoca: atquæ ea potiùs reminiscere, quæ digna tua persona sunt: illam, quandiu ei opus fuerat, vixisse, unâ cum rep. fuisse: te patrem suum, prætorem, consulem, augurem vidisse: adolescentibus primariis nuptam fuisse: omnibus bonis propè perfunctam esse cum resp. occideret, vita excessisse. Quid est quòd tu, aut illa cum fortuna hoc nomine quæri possitis? Deniquè noli te oblivisci Ciceronem esse, et eum, qui aliis consueveris præcipere, et dare consilium: neque imitari malos medicos, qui in alienis mor-

his profitentur se tenere medicinæ scienciam, ipsi se curare non possunt: sed potiùs quæ aliis tutè præcipere soles, ea tutè tibi subijce, atque apud animum propone. Nullus dolor est, quem non longinquitas temporis minuat, atque molliat. Hoc te expectare tempus, tibi turpe est, ac non ei rei sapientia tua te occurrere. Quòd si quis etiam inferis sensus est: qui illius amor in te fuit, pietasque in omnes suos, hoc certè illa te facere non vult. Da hoc illi mortuæ; da cæteris amicis, ac familiaribus, qui tuo dolore mœrent: da patriæ, ut si qua in re opus sit, opera, et consilio tuo uti possit. Deniquè, quoniam in eam fortunam devenimus, ut etiam huic rei nobis serviendum sit: noli committere ut quisquam te putet non tam filiam, quàm reip. tempora, et aliorum victoriam lugere. Plura me ad te de hac te scribere pudet, ne videar prudentiæ tuæ diffidere. Quarè, si hoc unum proposuero, finem faciam scribendi. Vidimus aliquoties secundam pulcherrimè te ferre fortunam, magnamque ex ea re te laudem adipisci: fac aliquandò intelligamus, adversam quoque te æquè ferre posse, neque id majus, quàm debeat, tibi onus videri: ne ex omnibus virtutibus hæc una tibi videatur deesse. Quod ad me attinet, cum te tranquilliore animo esse cognovero, de iis rebus, quæ hic geruntur, quemadmodum se provincia habeat, certiorum faciam. Vale.

ARGUMENTUM.

Ad Servii consolationem respondet, suum dolorem, lectis illius litteris aliqua ex parte lenitum: sed

*dolendi causæ apud se et plures et graviore esse,
quam apud quemvis alium in simili calamitate.*

Cicero S. D. Sulpicio.

Ego verò, Servi, vellem, ut scribis, in meo gravissimo casu adfuisses. Quantum enim præsens me adjuvare potueris et consolando, et propè æquè dolendo, facilè ex eo intelligo, quod, litteris tuis lectis, aliquantulum acquievi. Nam et ea scripsisti: quæ levare luctum possent: et in me consolando, non mediocrem ipse animi dolorem adhibuisti. Servius tamèn tuus omnibus officiis, quæ illi tempori tribui potuerunt, declaravit, et quanti ipse me faceret, et quàm suum talem erga me animum tibi gratum putaret fore: cujus officia jucundiora scilicèt sæpè mihi fuerunt, nunquàm tamèn gratiora. Me autèm non oratio tua solùm, et societas pænè ægritudinis, sed etiam auctoritas consolatur. Turpe enim esse existimo, non ita ferre casum meum, ut tu, tali sapientia præditus, ferendum putas. Sed opprimor interdùm, et vix resisto dolori; quòd ea me solatia deficiunt, quæ cæteris, quorum mihi exempla propono, simili in fortuna non defuerunt. Nam et Q. Maximus, qui filium consularem, clarum virum et magnis rebus gestis, amisit: et L. Paullus, qui duos septem diebus: et noster Gallus, et M. Cato, qui summo ingenio, summa virtute filium perdidit: iis temporibus fuerunt, ut eos ipsorum dignitas consolaretur ea, quam ex repub. consequerentur. Mihi autem, amissis ornamentis iis, quæ ipse commemoras, quæque eram maximis laboribus adeptus: unum manebat illud solatium, quod ereptum est.

Non amicorum negotiis, non reipub. procuratione impediatur cogitationes meæ: nihil in foro agere licebat; adspicere curiam non poteram: existimabam, id quod erat, omnes me et industria meæ fructus, et fortunæ perdidisse. Sed cum cogitarem, hæc mihi tecum et cum quibusdam esse communia: et cum frangerem jam ipse me, cogereque illa ferre tolerantè: habebam quò confugerem, ubi conquirerem; cujus in sermone, et suavitate omnes curas, doloresque deponerem. Nunc autèm, hoc tam gravi vulnere, etiam illa, quæ consenuisse videbantur, recrudescunt. Non enim, ut tàm me à rep. moestum domus excipiebat, quæ levaret: sic nunc domo moerens ad rep. confugere possum, ut in ejus bonis acquiescam. Itaque et domo absum, et foro, quòd nec eum dolorem, quem à rep. capio, domum jam consolari potest, nec domesticum resp. Quo magis te expecto, teque videre quàm primum cupio. Major mihi levatio afferri nulla potest, quàm conjunctio consuetudinis, sermonumque nostrorum: quamquàm sperabam, tuum adventum, sic enim audiebam, appropinquare. Ego autèm cum multis de causis te exopto quàm primum videre: tùm etiam, ut antè commentemur inter nos, qua ratione nobis traducendum sit hoc tempus, quod est totum ad unius voluntatem accommodandum, et prudentis, et liberalis, et (ut perspexisse mihi videor) nec à me alieni, et tibi amicissimi. Quod cum ita sit, magnæ tamèn est deliberationis, quæ ratio sit ineunda nobis, non agendi aliquid, sed illius concessu, et beneficio quiescendi. Vale.